



สังคมวัฒนธรรม
SOCIAL & CULTURAL
เบญญา เลิศสุวรรณ*

พหุสงกรานต์

เริ่มต้นปีใหม่ : วันทำบุญใหญ่ชาวไทย



สงกรานต์ เป็นคำภาษาสันสกฤต แปลว่า ผ่าน หรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือ เคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีใดราศีหนึ่ง ก็เรียกว่า สงกรานต์ วันและเวลาที่พระอาทิตย์ ย้ายจากราศีหนึ่งและไปสู่ราศีหนึ่ง เรียกว่า สงกรานต์เดือน เพราะย้ายไปราศีละเดือน แต่ในวันและเวลาที่พระอาทิตย์ขึ้นสู่ ราศีเมษ คือเดือน เมษายน จะเรียกเป็นพิเศษว่า มหาสงกรานต์ เพราะถือว่าเป็นวันและเวลาที่ตั้งต้นเป็นปีใหม่ เหตุที่ถือเอาวันมหาสงกรานต์คือวันปีใหม่ เนื่องมาจาก ประเทศที่อยู่เหนือเขตร้อนขึ้นไป เช่น ประเทศอินเดียตอนเหนือ ประเทศจีน และประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป เป็นต้น ซึ่งประเทศดังกล่าวนั้น มีฤดูใบไม้ผลิ (spring) ภาษาสันสกฤตเรียกว่า ฤดูวสันต์ วันที่เริ่มเข้าฤดูวสันต์ เป็นเวลาที่พระอาทิตย์เดินปัดจากใต้ คือ เดินเป็นเส้นโค้งจากใต้ไปสู่เหนือ มาถึงกึ่งกลางพิภพหรือโลกที่เราอยู่พอดี ในระยะที่เวลานี้ เวลาที่เป็นเวลากลางวันและกลางคืนเท่ากันทั่วทุกแห่ง เรียกเป็นภาษาโบราณว่า มัชยมากาล ภาษาสันสกฤตเรียกว่า วสันตวิษุวัต หรือ มหาวิษุวัต ส่วนภาษาอังกฤษเรียกว่า vernal equinox แปลว่า เท่ากันในฤดูวสันต์

ที่โบราณถือเอาวันสงกรานต์หรือวสันตวิษุวัตเป็นปีใหม่ เพราะประชาชนที่อยู่เหนือเขตร้อนของโลก ถือว่าเป็นระยะเวลาหรือเป็นฤดูกาลดีที่สุดของเขา เพราะเมื่อย่างเข้าฤดูนี้ เขาจะรู้สึกยินดีปรีดาเหมือนมีชีวิตได้เกิดใหม่ เพราะฤดูหนาวของเขาได้ผ่านพ้นไปแล้ว แผ่นดินที่อยู่ในเขตที่มีอากาศหนาวกว่าของเรา เมื่อถึงฤดูหนาวก็หนาวจริงๆ ต้นไม้ต้นหญ้าก็หยุดงอกและใบก็ร่วงกันหมด สัตว์บางชนิดก็จำศีล บางแห่งเมื่อถึงฤดูหนาวก็มีหิมะตกปกคลุม

ทำให้อากาศมืดครึ้มไม่เห็นเดือนเห็นตะวัน ทหนาวเฉียบและเย็บเยียบ ประหนึ่งว่าธรรมชาติกำลังจะตายไป ด้วยเหตุนี้ เขาจึงถือเอาต้นฤดูวสันต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ แต่ทางบ้านเรามีฤดูวสันต์ เรามีแต่ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว เมื่อพ้นฤดูหนาวก็เข้าฤดูร้อน การเล่นสงกรานต์ในฤดูวสันต์ของอินเดีย จึงพอเหมาะพอเจาะกับความเป็นอยู่ของเราในสวนรวม ซึ่งมีอาชีพส่วนใหญ่เป็นกสิกรรม ช่วงเวลานี้ ประชาชนของเรากำลังว่างจากทำไร่ไถนาจึงถือเอาวันสงกรานต์เป็นวันทำบุญใหญ่ แล้วเล่นสนุกกัน เรียกว่า เล่นน้ำขุดฤกษ์สงกรานต์ เป็นประเพณีสืบทอดต่อกันมาเหมือนกันหมดทั้งประเทศไทย ประเทศพม่า ประเทศกัมพูชา และประเทศลาว เพราะได้อิทธิพลมาจากประเทศอินเดียเช่นเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า ชนชาติในประเทศเหล่านี้ มีประเพณีเกี่ยวกับสงกรานต์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะต่างกันบ้างก็แต่ที่เป็นส่วนปลีกย่อยเท่านั้น อันเป็นลักษณะพิเศษเฉพาะชาติและท้องถิ่นตามเงื่อนไขแห่งสิ่งแวดล้อม

วันสงกรานต์

สงกรานต์บ้านเราตามปกติมี 3 วัน คือ วันที่ 13 - 15 เมษายน วันที่ 13 เป็นวันต้น คือ วันมหาสงกรานต์ วันที่ 14 คือวันกลาง เป็นวันเนา และวันที่ 15 ถือเป็นวันสุดท้าย เรียกว่า วันเถลิงศก วันมหาสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่ วันเนาเป็นวันอยู่เฉย ๆ เป็นวันว่างนอกจากเล่นสนุก เนา เป็นคำเขมร แปลว่า อยู่ เช่น เนาในป่าพนาลัย วันเถลิงศกหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พญาวัน คือ วันขึ้นศักราชใหม่

ก่อนหน้าวันสงกรานต์หนึ่งวัน คือวันที่ 12 เมษายน ถือเป็นวันจ่าย เป็นวันเตรียมซื้อหาของสำหรับทำบุญวันรุ่งขึ้น ไนอดีตพวกผู้หญิง โดยเฉพาะสาว ๆ จะต้องตัดแต่งทรงผม ต้อนรับสงกรานต์ และสิ่งสำคัญซึ่งจะต้องจัดหาไว้แต่เนิ่นๆ อีกอย่างหนึ่งคือ ผ้าถุงผ้าทำใหม่* ๆ อย่างดีสำหรับจะแต่งในวันนั้น นอกจากจะเตรียมเครื่องเสื้อผ้าใหม่ ๆ ไว้แต่ง ยังทำขนมกววนกันแทบทุกบ้าน สำหรับนำไปทำบุญถวายพระและแจกชาวบ้านในวันสงกรานต์ ขนมนั้นโดยมากเป็นขนมเปียกข้าวเหนียวแดงและขนมกะละแม ถ้าบ้านไหนเจ้าของบ้านเป็นผู้มั่งคั่งร่ำรวย ก็ต้องกววนขนมอย่างนี้กันเป็นจำนวนมาก จึงจะพอแจกจ่ายให้สมกับฐานะ การแจกนอกจากจะเป็นเครื่องแสดงไมตรีจิตในวันขึ้นปีใหม่ ยังเป็นเครื่องอวดฝีมือว่าใครกววนขนมได้ดีกว่ากันอีกด้วย

สงกรานต์วันต้น หรือวันมหาสงกรานต์ ชาวบ้านจะตื่นแต่เช้า เพื่อจัดเตรียมสารพัดไปตักบาตรถวายพระที่วัดประจำหมู่บ้านของตน ซึ่งตามปกติใน

* นักประสาธน์พันธ์ งานประสาธน์พันธ์ กองกลาง สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (ผู้รวบรวม)

ถิ่นชนบทแต่ละหมู่บ้านมักมีวัดเดียว หรือถ้ามีมากกว่าหนึ่งวัด ก็ให้ถือเอาวัดหนึ่งวัดใด เป็นวัดประจำตำบลหรือหมู่บ้านของตน และมักเรียกชื่อหมู่บ้านหรือตำบลตามชื่อวัด เมื่อมีงานทำบุญก็รวมกันทำที่วัดของตน เมื่อตัดบาตรเสร็จแล้ว จะมีการเลี้ยงพระฉันเช้าที่บนศาลาการเปรียญ หรือประจำซึ่งสร้างขึ้นเพื่องานนั้น เวลาพระฉัน ใครมีงูปีพาทย์ ก็เอาไปบรรเลงประโคมเพื่อให้ครึกครื้นและเอาบุญ เรียกว่า เพลงฉัน ซึ่งการบรรเลงเพลงอย่างนี้ พระฟังได้ไม่เป็นอาบัติ

การปล่อยนกปล่อยปลาเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มักจะกระทำในวันสงกรานต์ แต่มีได้มีการกำหนดวันสำหรับปล่อยนกปล่อยปลา ส่วนใหญ่จะทำในระหว่างงานสงกรานต์ทั้ง 3 วัน เรื่องปล่อยนกปล่อยปลา ทำไม่จึงต้องปล่อยกันในวันสงกรานต์ จะปล่อยในวันอื่น เช่น วันเข้าพรรษา วันสารทหรือวันอื่น ๆ บ้างไม่ได้หรือ ถ้าว่าเฉพาะเรื่องปล่อยปลามีการสันนิษฐานไว้ว่า เพราะวันสงกรานต์เป็นหน้าแล้ง อากาศร้อนจัด ตามหนองและแอ่งน้ำทั่วไปน้ำแห้ง ซึ่งก่อนหน้านั้นเป็นเวลาหน้าน้ำ น้ำท่วมเข้าไปในทุ่ง ฝูงปลาก็ว่ายเข้าไปวางไข่ ลูกปลายังไม่ทันจะโตก็ถึงหน้าน้ำลด น้ำขาดตอนเป็นห้วง ๆ คงเหลือที่มีน้ำก็แห้งและหนองน้ำ ฝูงปลาที่หนีตามน้ำลงมายังแม่น้ำลำคลองไม่ทัน โดยเฉพาะพวกลูกปลาก็ตกค้างอยู่ พอหน้าแห้งหมดปลาเหล่านั้นก็ต้องตายทำให้ชาวบ้านจึงพากันไปจับปลา ถ้าเป็นลูกปลาจะกินไม่ได้เนื้อหนังอะไร ก็เลี้ยงไว้ในตุ่มในไหเพื่อเอาบุญ แล้วนำไปปล่อยในแม่น้ำลำคลองวันสงกรานต์เพิ่มบุญกุศลที่ทำไปด้วย จึงเกิดมีประเพณีปล่อยปลา และลามมาถึงปล่อยนกด้วย

ประเพณีที่ทำกันในวันสงกรานต์ นอกจากเรื่องที่กำลังมาแล้ว ก็คือเรื่องสงฆ์พระพุทธรูป สงฆ์พระสงฆ์ และรดน้ำผู้ใหญ่

การไปสงฆ์พระพุทธรูป ก็มีดোকไม้ธูปเทียนไปบูชาแล้วเอาน้ำอบไปประพรมที่องค์พระ เพื่อแสดงความเคารพบูชาและสงฆ์ท่านแล้วในวันขึ้นปีใหม่ บางแห่งจะอัญเชิญพระพุทธรูปออกมาตั้งเพื่อได้สงฆ์น้ำ ในที่ซึ่งจัดขึ้นไว้เป็นพิเศษ เมื่อเชิญมา ก็มีการแห่แห่นกอย่างสนุกสนาน

ส่วนการสงฆ์พระสงฆ์ โดยมากมักเป็นสมภารเจ้าวัด เป็นการสงฆ์น้ำจริงๆ คือรดทั้งตัว หรือไม่เช่นนั้นก็ทำพอเป็นพิธีคือ เทรดลงที่มีของท่านให้ท่านรดไหลจากมือลงไปสู่ขันซึ่งรองรับไว้ แล้วท่านก็จะเอาน้ำไปเจือปนสำหรับสงฆ์ของตนเอง สงฆ์เสร็จครองจีวรใหม่ซึ่งเหล่าศาสนิกชนนำมาถวาย ท่านก็ขึ้นธรรมาสน์เทศน์อำนวยการใหม่ให้แก่ผู้ที่ไปรดน้ำ

การรดน้ำผู้ใหญ่ ทำนองเดียวกับรดน้ำพระ ซึ่งส่วนใหญ่จะกระทำเฉพาะผู้ใหญ่เป็นที่คุ้นเคยและนับถือเท่านั้น ผู้ที่ถูกรดมากคือเจ้าเมือง เมื่อเขาฆาตรอดหรือให้สาดหน้าแล้ว ก็ให้ศีลให้พรตามธรรมเนียม

เรื่องเล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับกำเนิดวันสงกรานต์นั้น มีข้อความที่ได้จารึกไว้ที่วัดเชตุพนฯ ดังต่อไปนี้

“...เมื่อต้นทวารกัลป์ มีเศรษฐีคนหนึ่ง มั่งมีทรัพย์มาก แต่ไม่มีบุตรบ้านอยู่ใกล้สักเลงสุรา นักเลงสุรานั้นมีบุตร 2 คน ผิวเนื้อดุจทอง วันหนึ่งนักเลงสุราเข้าไปในบ้านของเศรษฐี แล้วค้าเศรษฐี ด้วยถ้อยคำหยาบคายต่าง ๆ เศรษฐีได้ฟังจึงถามว่า พวกเจ้ามาพูดหยาบคายดูหมิ่นเราผู้เป็นเศรษฐีเพราะเหตุใด พวกนักเลงสุราจึงตอบว่า ท่านมีสมบัติมากมายแต่หาไม่มีบุตร เมื่อท่านตายไปสมบัติก็จะอันตรธานไปหมด หาประโยชน์อันใดมิได้ เพราะขาด

ทายาทผู้ปกครองข้าพเจ้ามีบุตรถึง 2 คน และ รูปร่างตามเสียดด้วย ข้าพเจ้าจึงดีกว่าท่าน เศรษฐีครั้นได้ฟังก็เห็นจริงด้วย จึงมีความละอายต่อนักเลงสุรายิ่งนัก จึงนึกใคร่อยากได้บุตรบ้าง จึงทำการบวงสรวงพระอาทิตย์และพระจันทร์ตั้งจิตอธิษฐาน เพื่อขอให้บุตร อยู่ถึง 3 ปี ก็มิได้มีบุตรสมดังปรารถนา เมื่อขอบุตรจากพระอาทิตย์และพระจันทร์มิได้ดังปรารถนาแล้วอยู่มาวันหนึ่งถึงดูคิมหันต์ จิตรมาส (เดือน 5) โลกสมมุติว่าเป็นวันมหาสงกรานต์ คือ พระอาทิตย์จากราศีมีนประเวสสุราศีเมษ คนทั้งหลายพากันเล่นนักขัตฤกษ์เป็นการรื่นเริงขึ้นปีใหม่ทั่วชมพูทวีป ขณะนั้นเศรษฐีจึงพาข้าทาสบริวารไปต้นไทรริมฝั่งแม่น้ำอันเป็นที่อยู่แห่งปักษีชาติทั้งหลาย เอาข้าวสารชาน้ำ 7 ครั้ง แล้วหุงบูชารุกขพระไทรพร้อมด้วยสุภพยัญชนะอันประณีต และประโคมด้วยดุริยางค์ดนตรีต่าง ๆ ตั้งจิตอธิษฐานขอบุตรจากรุกขพระไทร รุกขพระไทรมีความกรุณา เทาะไปขอบุตรกับพระอินทร์ให้กับเศรษฐี พระอินทร์จึงให้ธรรบาลเทวบุตร ลงไปปฏิสนธิในครรภ์ บิดามารดาชานานนามว่า ธรรบาลกุมาร แล้วจึงปลุกปราสาทขึ้น ให้กุมารอยู่ใต้ต้นไทรริมสระฝั่งแม่น้ำนั้น ครั้นกุมารเจริญขึ้น ก็รู้ภาษาคนแล้วเรียนจบไตรเพทเมื่ออายุได้ 8 ขวบ และได้เป็นอาจารย์บอกมงคลการต่าง ๆ แก่มนุษย์ชาวชมพูทวีปทั้งปวงซึ่งขณะนั้นโลกทั้งหลายนับถือทั่วมหาพรหม และกบิลพรหมองค์หนึ่งได้แสดงมงคลการแก่มนุษย์ทั้งปวง เมื่อกบิลพรหมแจ้งเหตุที่ธรรมาภุมารเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นที่นับถือของมนุษย์ชาวโลกทั้งหลาย จึงลงมาถามปัญหาแก่ธรรมาภุมาร 3 ข้อ ความว่า

1. เวลาเช้า สิริคือราศีอยู่ที่ไหน
2. เวลาเที่ยง สิริคือราศีอยู่ที่ไหน
3. เวลาเย็น สิริคือราศีอยู่ที่ไหน

และสัญญาว่า ถ้าท่านแก้ปัญหา 3 ข้อนี้ได้เราจะตัดศีรษะเราบูชาท่าน ถ้าท่านแก้ไม่ได้ เราจะตัดศีรษะของท่านเสีย ธรรมาภุมารรับสัญญา แต่ลัดนิ้วมือไป 7 วัน กบิลพรหมก็กลับไปยังพรหมโลก ฝ่ายธรรบาลกุมารพิจารณาปัญหาเหล่านั้นแล้วไปได้ 6 วันแล้วยังไม่เห็นอุบายที่จะตอบปัญหาได้ จึงคิดว่าพຽງนี้แล้วสิหนอ เราจะต้องตายด้วยอาญาของท้าวกบิลพรหม เราต้องการไม่จำจะหนีไปซุกซ่อนตนเสียดีกว่า คิดแล้วลงจากปราสาทเที่ยวไปนอนที่ต้นตาล 2 ต้น ซึ่งมีนกอินทรี 2 ตนผัวเมีย ทำรังอยู่บนต้นตาลนั้น ขณะที่ธรรบาลกุมารนอนอยู่ใต้ต้นตาลนั้น ได้ยินเสียงนางอินทรีถามผัวว่า พຽງนี้เราจะไปหาอาหารที่ไหน นกอินทรีผัวตอบว่า พຽງนี้ครบ 7 วันที่ท้าวกบิลพรหมถามปัญหาแก่ธรรบาลกุมาร แต่ธรรบาลกุมารแก้ไม่ได้ ท้าวกบิลพรหมจะตัดศีรษะเสียตามสัญญา เราทั้ง 2 จะได้กินเนื้อมนุษย์ คือ ธรรบาลกุมารเป็นอาหาร นางอินทรีจึงถามว่าท่านรู้ปัญหาหรือ? ผู้ผัวตอบว่ารู้แล้วก็เล่าให้นางอินทรีฟังตั้งแต่ต้นจนปลายว่า

1. เวลาเช้าราศีอยู่ที่ หน้า คนทั้งหลายจึงเอาน้ำล้างหน้า
2. เวลาเที่ยงราศีอยู่ที่ อก คนทั้งหลายจึงเอาน้ำและแบ่งกระแจะจันทร์ลูบไล้ที่อก
3. เวลาเย็นราศีอยู่ที่ เท้า คนทั้งหลายจึงเอาน้ำล้างเท้า

ธรรบาลกุมารนอนอยู่ใต้ต้นไม้ได้ยินการสนทนาของทั้งสองก็จำได้ จึงมีความโสมนัส บิดียนต์เป็นอันมาก แล้วจึงกลับมาสู่ปราสาทของตน ครั้น

ถึงวาระเป็นคำรบ 7 ตามสัญญา ท้าวภิลพรหมก็ลงมาถามปัญหาทั้ง 3 ข้อตามที่หมายกันไว้ ธรรมบาลกุมารก็วิเศษขึ้นมาแก้ปัญหานั้น 3 ข้อตามที่ได้ฟังมาจากภิกษุอื่นที่นั่น ท้าวภิลพรหมยอมรับว่าถูกต้องและยอมแพ้แก่ธรรมบาลกุมาร และจำต้องตัดศีรษะของตนบูชาตามที่สัญญาไว้ แต่ก่อนที่จะตัดศีรษะ ได้ตรัสเรียกธิดาทั้ง 7 อันเป็นบาทบริจาริกาของพระอินทร์ คือ

1. นางทงชะเทวี
2. นางรากษเทวี
3. นางโคราคเทวี
4. นางกิริณีเทวี
5. นางมณฑาเทวี
6. นางกิมิทาเทวี
7. นางมโหธรเทวี

อันโลกสมมุติว่าเป็นองค์มหาสगरานต์ กับทั้งเทพบรรษัทมาพร้อมกัน แล้วจึงบอกเรื่องราวให้ทราบและตรัสว่าพระเศียรของเรานี้ ถ้าตั้งไว้บนแผ่นดินก็จะเกิดไฟไหม้ไปทั่วโลกธาตุ ถ้าจะโยนขึ้น ไปบนอากาศฝนก็จะแล้งเข้าทั้ง 7 จึงเอาพานมารองรับเศียรของบิดาไว้เถิด ครั้นแล้วท้าวภิลพรหมก็ตัดพระเศียรแก่พระศอส่งให้นางทงชะเทวีธิดาองค์ใหญ่ในขณะนั้น โลกธาตุก็เกิดโกลาหลอลเวงยิ่งนัก เมื่อนางทงชะมหาสगरานต์เอาพานรองรับพระเศียรของท้าวภิลพรหมแล้วก็ให้เทพบรรษัท ห่อประตักชนิด เวียนรอบเขาพระสุเมรุราช 60 นาทีแล้วจึงเชิญเข้าประดิษฐานไว้ในมณฑป ณ ถ้ำคันธฤดีเขาไกรลาส กระทำบูชาด้วยเครื่องทิพย์ต่างๆ พระวิษณุกรรมเทพบุตรก็เหาะมาโลงแก้ว อันแล้วไปด้วยแก้ว 7 ประการ ชื่อภักควิดีให้เทพธิดาและนางฟ้าแล้ว เทพธิดาทั้งหลายก็นำมาซึ่งเถาถาดลงล้างน้ำ ในสระอินดาต 7 ครั้ง แล้วแกกกันส่งเวทย์ต่างๆ พระองค์ ครั้นได้วาระกำหนดครบ 365 วัน โลกสมมุติว่านี่หนึ่งเป็นวันสगरานต์นางเทพธิดาทั้ง 7 ก็ทรงเทพพาหนะต่างๆ ผลัดเปลี่ยนเวียนกันมา เชิญพระเศียรภิลพรหมออกแห่พร้อมด้วยเทพบรรษัทแสนโกฏิ ประตักชนิดเวียนรอบเขาพระสุเมรุ ราชบรรษัท ทุกๆ ปีแล้วกลับไปยังเทวโลก..."

ประเพณีสगरานต์ มิได้มีเฉพาะในประเทศไทยเพียงประเทศเดียวเท่านั้น ในประเทศเพื่อนบ้านของไทยเราก็มียุคประเพณีอย่างนี้เช่นกัน ซึ่งอาจจะมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันไปบ้าง ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ แม้กระทั่งในประเทศไทยเอง ประเพณีสगरานต์ก็ยังคงแตกต่างกันไปตามแต่ละภูมิภาค อาทิเช่น สगरานต์ในภาคเหนือ หรือที่เรียกว่า เมืองล้านนา

ชาวล้านนาเรียกเทศกาลสगरานต์ว่า ปาเวณีปีใหม่ หรือ ปาเวณีปีใหม่ (ปาเวณีปีใหม่) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า "ประเพณีสगरานต์" เทศกาลนี้จะกินเวลา 5 วัน โดยที่ชาวล้านนาจะหยุดงานทั้งหมดเพื่อเฉลิมฉลองงานนี้ทั้งในแง่ของศาสนาและพิธีกรรมโดยตลอด

ตามความเชื่อแบบล้านนานั้น กล่าวกันว่า ตอนเช้ามีดของวันสगरานต์ล่อง ซึ่งก็คือวันมหาสगरานต์ "ปู่สगरานต์" หรือ "ย่าสगरานต์" จะนุ่งหมี่เสื้อผ้าสีแดง สยายผมล่องแพไปตามลำน้ำ ปู่หรือย่าสगरานต์นี้ จะนำเอาสิ่งซึ่งไม่พึงปรารถนาตามตัวมาด้วย จึงต้องมีการยิงปืน จุดประทัดหรือทำให้เกิดเสียงดังต่างๆ นัยว่าเป็น "การไล่สगरานต์" และถือกันว่าเป็นที่ใช่

ยิงขับปู่หรือย่าสगरานต์แล้วนั้น จะมีความขลังมาก ในวันนั้น ตั้งแต่เช้าตรู่ จะมีการปิดกวาดบ้านเรือนให้สะอาด มีการซักเสื้อผ้าที่สามารถซักได้ ส่วนที่นอนหรือสิ่งที่ยากซักไม่ได้ก็จะนำออกไปตากหรือมัดฟืนเสีย ในบริเวณบ้านก็จะเก็บกวาดและเผาขยะมูลฝอยต่าง ๆ หญิงสาวนั้นก็มีการ ดำหัว หรือสระผม เป็นกรณีพิเศษ ซึ่งเมื่อสระผมแล้วก็ต้องเงยหน้าไปตามทิศที่กำหนดไว้ และตัดดอกไม้ที่เป็นนามของปีแต่ละปี เสื้อผ้าที่นุ่งหมี่ก็จะเป็นเสื้อผ้าใหม่ ฝ่ายชายก็นำเอาพระพุทธรูป พระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังต่าง ๆ มาชำระหรือสงฆ์ด้วยน้ำอบน้ำหอมหรือ น้ำเข้าหมั้นส้มป่อย ส่วนดอกไม้บูชาพระซึ่งมักจะเป็นยอดของต้นหมากผู้-หมากเมียใน หม้อไต่ดอก หรือแจกันนั้นก็เปลี่ยนใหม่ด้วย

ในวันสगरานต์ล่องนี้ ตามประเพณีโบราณแล้ว กษัตริย์แห่งล้านนาจะต้องทำพิธีสงฆ์ตามทิศที่โหราหลวงคำนวณไว้ และจะลงไปทำพิธีลอยเคราะห์ในแม่น้ำ เช่น ในแม่น้ำปิง แม่น้ำวัง เป็นต้น ในพิธีนั้น กษัตริย์จะเสด็จไปตามสะพานที่ทอดจากฝั่งลงไปยังร้านที่อยู่กลางแม่น้ำแล้วทำพิธีสะเดาะเคราะห์หรือลอยเคราะห์ โดยมีเครื่องสักการะและน้ำเข้าหมั้นส้มป่อยใส่ใน สลุงคำ สลุงเงิน(ขันทองและขันเงิน) ให้ไหลไปตามน้ำในวันสगरานต์ล่องนี้ และในวันนั้นเช่นกันที่ผู้ใหญ่บางท่านอาจจะเรียกลูกหลานมาพร้อมกันแล้วให้หันหน้าไปทางทิศที่โหรากำหนดไว้เพื่อความสวัสดิ์ แล้วกล่าวคำว่า "สัพพะเคราะห์ สัพพะอุบาทว์ สัพพะพยาธิโรคา ทั้งมวลจงตกไปกับสगरานต์ ในวันนี้นี้ยามนี้เนื้อ" แล้วใช้น้ำส้มป่อยลูบศีรษะตัวเองหรือลูบหลานทุกคน และบางท่านจะให้ลูกหลานเอาผักเขียวหรือผักทองไปปลูกและใช้หมากควายตากแห้งเป็นปุ๋ยโดยบอกเด็กว่าปู่ย่าสगरานต์จะพอใจที่ได้เห็นลูกหลานปลูกผัก และผู้ที่ปลูกผักนั้นก็จะมีสติปัญญาเฉลียวฉลาดด้วย

ถัดจากวันสगरานต์ล่อง คือวันเนา วันเนาหรือวันเนา ซึ่งในวันนั้นห้ามการกระทำสิ่งที่ไม่เป็นมงคล โดยเฉพาะห้ามการดำทอทะเลาะวิวาทกัน กล่าวกันว่าผู้ใดที่ดำทอผู้อื่นในวันนั้นแล้ว ปากของผู้นั้นจะเน่า และหากวิวาทกันในวันนั้น บุคคลผู้นั้นจะอับมงคลไปตลอดปี วันนั้นจะเป็นวันเตรียมงาน ชาวบ้านจะพากันไปซื้อของเพื่อกินและใช้ในวันพญาวัน เมื่อถึงตอนบ่ายจะมีการขนทรายเข้าวัด ปกติทรายที่นำเข้าวัดนั้นมักกองรวมกันทำเป็นเจดีย์ การขนทรายเข้าวัดนี้ถือว่าเป็นการนำทรายมาทดแทนส่วนที่ติดเท้าของตนออกจากวัดซึ่งเสมือนกับได้ลพิษโมฆะออกจากวัด ทั้งนี้ วันที่กำหนดไว้สำหรับขนทรายเข้าวัดอาจแตกต่างกันไปบ้าง เช่น จังหวัดเชียงใหม่, เชียงราย, ลำพูน นิยมขนทรายในวันเนา แต่จังหวัดน่านนิยมขนทรายในวันพญาวัน และบางแห่งนิยมขนทรายในวันสगरานต์ล่อง แต่เท่าที่นิยมกันมากที่สุดคือ ขนทรายเข้าวัดในวันเนา ในขณะที่มีการสร้างเจดีย์ทรายที่วัดนั้น ทางบ้านก็จะจัดเตรียมมัดกระดาษสีต่าง ๆ มากทำ ทุง (ตุ่ง) หรือธงอย่างธงตะขาหรืออาจจะทำข้อ (จ้อ) ซึ่งเป็นธูปสามเหลี่ยมบ้างก็ได้ ชาวบ้านจะนำทุ่งที่ทำเสร็จเรียบร้อยเตรียมไปปักที่เจดีย์ทรายในวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวัน พญาวัน

วันเนา อาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า วันดา เพราะเป็นวันที่ ดา หรือ จัดเตรียมสิ่งของต่าง ๆ ทั้งข้าวของรวมไปถึงอาหารและขนมที่จะใช้ทำบุญและใช้บริโภคในวันพญาวัน ขนมที่นิยมทำกันในเทศกาลสगरานต์นี้มีหลายชนิด เช่น เข้าหมมจ็อก คือขนมใส่ไส้อย่างขนมเทียน เข้าหมมปาด หรือศิลาอ่อน คือ

ขนมอย่างขนมถาดของภาคกลาง ข้าววิงู (ข้าววิตู) คือ ข้าวเหนียวแดง ข้าวแต่น (ข้าวแต๋น) คือขนมนางเงือก เป็นต้น

ถัดจากวันเนาคือวันพญาวัน เป็นวันเฉลิมฉลองเริ่มต้นจุลศักราชใหม่ วันนี้เป็นวันที่มีการทำบุญทางศาสนา ในตอนเช้าจะมีผู้คนนำเอาสำรับอาหารคาวหวานต่าง ๆ ไปทำบุญถวายพระตามวัด การถวายภัตตาหารหรือที่เรียกกันอย่างเมืองเหนือว่า “ทานขันเช้า” (ทานขันเช้า) หลังจากทานขันเช้าและฉันภัตตาหารเสร็จแล้ว ชาวบ้านจะนำพุทธรูปซึ่งได้เตรียมไว้ตั้งแต่วันเนาไปปักที่เจดีย์ทราย ทั้งนี้มีคิดว่า การทานพุทธรูปนั้นมีความสำคัญ สามารถช่วยให้ผู้ตายที่มีบาปหนักถึงตกรรณนั้นสามารถพ้นขุมนรกได้ โดยที่ชายของพุทธรูปจะได้พ้นตัวของผู้ตกรรณแล้วดึงพ้นจากขุมนรกขึ้นมา

ในวันพญาวันนี้ บางท่านอาจจะเตรียมไม้จามไปถวายสำหรับค้ำต้นโพ ไม้จามนี้จะมีกรวยดอกไม้ธูปเทียนและกระบอกบรรจุน้ำและทรายไปผูกติดกับไม้จามไปด้วย การทานไม้จามนี้ ถือคติที่ว่า เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการจะช่วยกันค้ำจุนพระศาสนาให้ยืนยาวต่อไป หลังจากนั้นชาวบ้านจะนำเข้าหมั้นส้มป่อย คือ น้ำอบน้ำหอม ซึ่งปรุงด้วยผักส้มป่อยและดอกไม้ธูปเทียนที่ตากแห้ง เช่น ดอกสารภีที่เตรียมมาด้วยนั้น สรงน้ำทั้งพระพุทธรูป สลุปเจดีย์ รวมทั้งสรงน้ำพระภิกษุเจ้าอาวาสด้วย และถือเป็นการเสร็จพิธีในช่วงเช้า ในตอนบ่ายจะมีการไปดำหัวหรือไปคารวะผู้เฒ่าผู้แก่ บิดามารดา ญาติพี่น้องผู้อาวุโสหรือผู้ที่มีบุญคุณ ผู้ที่เคารพนับถือ เพื่อเป็นการขอขมาลาโทษอันเนื่องมาจากที่อาจได้ประพฤติในสิ่งที่ไม่สมควรต่อท่านเหล่านั้น การดำหัวนี้อาจนับรวมไปถึงการดำหัวพระเจ้า คือการไปแสดงความคารวะต่อพระพุทธรูปที่สำคัญประจำเมือง เช่น พระพุทธสิหิงค์และพระเจ้าทองทิพย์ที่วัดพระสิงห์ พระเจ้าเก้าตื้อที่วัดสวนดอกเชียงใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้แล้วก็อาจจะมีการดำหัวผู้ ที่บรรจุนิติของบรรพบุรุษหรือเจ้านายที่ได้ทำคุณงามความดีไว้ต่อบ้านเมือง การดำหัวนี้ก็จะกระทำแก่ครูบาอาจารย์ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลสำคัญในชุมชนนั้น ๆ เช่น ผู้ว่าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่ไม่ไปวัดก็จะจัดเตรียมสถานที่เพื่อทำบุญ ใจบ้าน คือบริเวณที่ตั้งของ เสาใจบ้าน สะตือบ้าน ในวันปากปี คือวันที่ถัดจากวันพญาวัน ซึ่งถือว่าเป็นเริ่มต้นของปีใหม่

ในแง่ของพิธีกรรมพื้นบ้านนั้น ในวันปากปี จะมีพิธีทั้งที่วัดและที่บริเวณ ใจบ้าน เรียกว่าเป็นการส่งเคราะห์บ้านหรือวันสระพระเคราะห์ มีการบูชาเข้าลดเคราะห์ บูชาเข้ายกเคราะห์ บูชาเคราะห์ปีใหม่ บูชาสระพระเคราะห์ เป็นต้น เชื่อว่าผู้ที่บูชาดังกล่าวในวันปากปี จะได้รับความคุ้มครองไปตลอดปี สำหรับการเล่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์นี้ มีอยู่หลายอย่าง เช่น เหล้นหมากบัว หรือการเล่นสบบัว เหล้นหมากคอนหรือการเล่นโยนลูกช่วง แต่การเล่นที่สนุกที่สุดและมีเพียงช่วงเดียวในรอบปี คือ เหล้นยดหน้าปีใหม่ หรือการเล่นรดน้ำในเทศกาลสงกรานต์นั่นเอง

ประเพณีสงกรานต์ของชนชาวไต

ชาวไตกว่า 1 ล้านคนอาศัยอยู่บริเวณทางใต้ของมณฑลยูนนานของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นบริเวณชายแดนของประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพพม่าและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ประเพณีสงกรานต์ของชนชาวไตในจีนนั้น มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า

“Poshviie” มีจุดเริ่มต้นหรือจุดกำเนิดมาจากพุทธศาสนา ซึ่งวันสงกรานต์นั้นชาวไตให้ความสำคัญอย่างมาก มีการสืบทอดกันมาโดยตลอด

ในช่วงงานประเพณีสงกรานต์ที่มีจำนวน 3 วัน ในวันแรก ผู้คนต่างก็จะเข้าวัดเพื่อที่จะช่วยกันทำความสะอาดวัดให้ดูสะอาดสวยงาม มีการสรงน้ำพระพุทธรูป รวมทั้งจัดให้มีการฟังเทศน์ เมื่อเสร็จแล้วก็ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ทั้งหลายด้วย ส่วนในวันที่ 2 กิจกรรมหลักในวันนั้น ถ้าเปรียบเทียบกับแล้วก็เหมือนงานวัดในประเทศไทยคือ มีการละเล่นต่าง ๆ มากมาย เช่น การจัดให้มีการชนไก่ ส่วนตอนบ่ายก็จัดให้มีการชนทรายเข้าวัด เพื่อที่จะก่อให้เกิดเป็นรูปต่าง ๆ เช่น ก่อให้เป็นรูปเจดีย์ บ้าน สัตว์ชนิดต่าง ๆ ส่วนในวันที่ 3 นั้น จะเริ่มงานกันเมื่อตอนพระอาทิตย์ตรงศีรษะหรือตอนเที่ยง ผู้คนก็จะถือถังที่บรรจุน้ำที่ลอยดอกไม้มาแล้วนำไปประพรมคนอื่น ๆ เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งการให้ศีลให้พร ซึ่งในช่วงนี้ผู้คนจะสนุกสนานกันเป็นอย่างมาก มีการเล่นสาดน้ำกันไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งตะวันตกดิน ในช่วงกลางคืน ก็มีการเปิดเวทีการแสดงให้มีการร้องรำทำเพลงตามประเพณี เทศกาลสงกรานต์จึงจบลงด้วยเสียงหัวเราะ ความสนุกสนานของผู้คน

ในปัจจุบัน เทศกาลสงกรานต์ หรือวันขึ้นปีใหม่ของชาวไต ได้มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านรูปแบบและค่านิยม กล่าวคือ

1. เทศกาลสงกรานต์ได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคีของคนในชาติ โดยเฉพาะชนชาติไตเท่านั้น แต่รวมไปถึงฝ่ายปกครองท้องถิ่นหรือชนกลุ่มน้อยในเผ่าต่าง ๆ ด้วย ซึ่งแสดงถึงความเป็นมิตรระหว่างชนกลุ่มน้อยกันเองด้วย
 2. มีลักษณะของการแลกเปลี่ยนทางด้านเศรษฐกิจและวัฒนธรรมกับโลกภายนอก มีการกระจายประเพณีวัฒนธรรมออกไปให้คนนอกได้รู้ได้เห็นถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ มากขึ้น
 3. มีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจอย่างมาก อันมีผลเนื่องมาจากการท่องเที่ยว การหลั่งไหลเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างประเทศและคนจีนเอง ประกอบกับมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว เศรษฐกิจและการค้า ที่เป็นส่วนช่วยผลักดันให้ประเพณีในปัจจุบันกลายเป็นรูปแบบของธุรกิจไปแล้ว
 4. เทศกาลสงกรานต์ได้แสดงถึงความภาคภูมิใจในด้านเชื้อชาติของตน ที่ทำให้เกิดความหลากหลายในด้านประเพณีวัฒนธรรมซึ่งเขาเหล่านั้นมีความมั่นใจในประเพณีวัฒนธรรมและความเป็นชนชาติไตมาก
- ในปัจจุบัน ประเพณีวันสงกรานต์หรือวันปีใหม่ของชาวไตได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งในรูปแบบวัฒนธรรมสมัยใหม่และกลับมาเป็นสะพานเชื่อมระหว่างชาวไตกับโลกภายนอก เป็นตัวเชื่อมระหว่างเศรษฐกิจกับพัฒนาการทางวัฒนธรรมของชนชาติไต

ประเพณีสงกรานต์ของประเทศไทย

งานประเพณีสงกรานต์ของชาวกัมพูชานั้น มีการจัดขึ้นทุก ๆ ปี ซึ่งจัดขึ้นในช่วงต้นของฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งแต่เดิมได้เคยใช้การกำหนดวันตามจันทรคติ แต่ต่อมาได้มีการเลื่อนพิธีกรรมนี้ไปจัดตามวันทางสุริยคติ คือ ประมาณวันที่ 13 หรือ 14 เดือนเมษายน

ตามปกติการเฉลิมฉลองปีใหม่ในกัมพูชานี้กินเวลา 3 วัน ในวันแรกเรียกกันว่าเป็นวันมหาสงกรานต์หรือวันปีใหม่ แต่ก่อนจะถึงวันปีใหม่ 3 วัน

ทุกบ้านจะต้องจัดเตรียมอาหารและต้องมีการทำความสะอาดบ้านเรือน แต่งตัวด้วยดอกไม้และเครื่องหอม จัดโต๊ะบูชาสำหรับเทวดา สำหรับวันแรกของตรุษปีใหม่นั้น ช่วงเช้าชาวบ้านก็จะนำอาหารไปถวายพระที่วัด ส่วนในช่วงเย็นก็จะมีการช่วยกันขนทรายเข้าวัด ในช่วงหัวค่ำ ชาวบ้านก็จะมีการช่วยกันก่อเจดีย์ทรายและเติมน้ำในตุ่มในวัดให้เต็ม ส่วนในวันที่ 3 เป็นวันเริ่มต้นศกใหม่หรือวันเปิดศักราชใหม่ ในช่วงเช้าจะนิมนต์พระมาสวดให้พรกับผู้ที่มาก่อเจดีย์ทรายที่สร้างเสร็จแล้ว นอกจากนั้นยังมีการสรงน้ำพระพุทธรูปและมีการรดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวด้วย ซึ่งในวันสุดท้ายนี้ จะมีการละเล่นต่าง ๆ เช่น การเล่นลูกช่วง สะบ้า มอญซ่อนผ้า ฯลฯ บริเวณวัด

ประเพณีสงกรานต์ของพม่า

วันปีใหม่ของพม่าจะอยู่ในช่วงสัปดาห์ที่ 2 ของเดือนเมษายน ปีใหม่เริ่มต้นด้วยเทศกาลเล่นน้ำติดกันเป็นเวลา 3 วัน ตามความเชื่อของชาวบ้าน “อจามิน(พระอาทิตย์)” ซึ่งเป็นผู้เป็นใหญ่แห่งเทวดาทิ้งปวง จะลงมายังโลกมนุษย์ในช่วงวันปีใหม่

อจามิน เป็นที่รู้จักกันดีในประเทศพม่า กล่าวกันว่าอจามินจะเป็นเทพที่รับมาจากความเชื่อของชาวฮินดู ซึ่งอาจเทียบได้กับเทพซีอุสของกรีก เนื่องจากอจามิน อยู่ใกล้ชิดกับชาวพม่าที่นับถือศาสนาพุทธมากและนับวันก็จะเพิ่มความศรัทธามากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะในชีวิตประจำวันผู้คนทั้งหมดหวังในชีวิตส่วนมากจะมีความศรัทธาใน อจามิน ดังเช่นคำพูดของชาวพม่าที่ว่า “อจามินรู้ว่าฉันพูดความจริง” “ขอให้อจามินช่วยฉันออกจากที่นี่เถิด”

“เทศกาลอินจัน” ซึ่งเป็นเทศกาลเล่นน้ำก่อนวันขึ้นปีใหม่ นั้นมีความหมายทางคติอันมหัศจรรย์ และสะท้อนถึงวิถียุณแห่งพุทธศาสนา อจามินจะลงมายังโลกมนุษย์ เพื่อสอดส่องดูการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตามวิถีทางของพระพุทธศาสนา ดังนั้นช่วงเทศกาลนี้เป็นเวลาที่จะทำความดีชดใช้สิ่งที่ได้ทำผิดพลาดมาตลอดทั้งปีที่ผ่านมา ผู้คนจะกระตือรือร้นในการที่จะให้ทานและทำความดี ผู้ซึ่งแม้มีร่ำรวยทรัพย์ก็นำน้ำมารดน้ำดำหัวผู้อาวุโส มีการนำน้ำสรงเกล้าดำหัวที่ทำมาจากการต้นส้มป่อยและเปลือกไม้แล้วแบ่งปันให้กับเพื่อนฝูงและเพื่อนบ้านด้วย เป็นไมตรีจิตและสร้างความสามัคคีกันภายในกลุ่ม ซึ่งเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่ดี

จุดมุ่งหมายของเทศกาลเล่นน้ำนั้น ก็เพื่อร่วมสนุกกับเพื่อนในการใช้น้ำหอมประพรมกัน ในกลุ่มเพื่อนก็จะมีการหยอกล้อและเล่นหัวกันเป็นความสนุกสนานที่เกิดขึ้นในช่วงเทศกาลนี้ ทุก ๆ วันในช่วงเดือนเมษายนจะมีแต่เสียงดนตรี ไม่ว่าจะไปที่ไหนก็จะพบเห็นประเพณีตามริมถนน ภายในจะมีการจัดจิว ฆาตร ร่ม รองเท้าแตะ อยู่ท่ามกลางดอกไม้และธงสีต่าง ๆ ตรงทางเข้าจะมีป้ายประกาศเกี่ยวกับงานบวชครั้งยิ่งใหญ่ในช่วงเทศกาลเล่นน้ำ และเชิญชวนให้ร่วมทำบุญตามความศรัทธา ประการต่าง ๆ จะมีการทำกิจกรรมในช่วงเทศกาล โดยมีชาวบ้านที่เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่ อยู่ในตลาด ตามสำนักงานร้านค้า หรือคนที่มียาชีพ 3 ล้อ รับจ้าง คนขับแท็กซี่ คนขับรถเมล์ เป็นผู้ที่คอยดูแลประจำ เงินที่ได้จะเป็นเงินกองกลางที่จะใช้ในการทำบุญเช่น งานบวช กิจกรรมอย่างหนึ่งในวันปีใหม่ คือการบวชลูกแก้ว พิธีการบวชลูกแก้วสามารถจัดอย่างธรรมดาหรือจะให้มันดริท้อถึงในชบวนแห่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทศกาลอินจันด้วย เพื่อความสมบูรณ์ของขนบธรรมเนียมและประเพณีของพิธี

“เทศกาลอินจัน”

สำหรับสงกรานต์ของไทยในปีนี้ พุทธศักราช 2543 คือจุลศักราช 1362 ปีมะโรง พระอาทิตย์ยกออกจากราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษ ตรงกับวันพฤหัสบดีที่ 13 เมษายน ขึ้น 10 ค่ำ เดือน 7 เหนือ เวลา 17 นาฬิกา 15 นาที 0 วินาที ให้ถือเป็นวันสังขารล่อง (สังขารนัลล่อง) วันศุกร์ที่ 14 เมษายน ขึ้น 11 ค่ำ เดือน 7 เหนือ ถือเป็นวันเนาหรือวันเนา รุ่งเช้าตรงกับวันเสาร์ที่ 15 เมษายน ถือเป็นวันเถลิงศกใหม่หรือวันพญาวัน ตรงกับเวลา 21 นาฬิกา 12 นาที 36 วินาที

ปีเบ็สหรือปีมะโรง นางสงกรานต์มีนามว่า กาพกนิทเทวี ทรงพาหุรัดทัดดอกมณฑา อาภรณ์เป็นแก้วมรกต ภัทษารคือแก้วกับงา พระหัตถ์ขวาทรงขอช้าง พระหัตถ์ซ้ายทรงปืน เสด็จนั่งมาบนหลังช้าง ปีนักษัตรให้หน้า 6 ตัว ฝนดีตลอดปี เกณฑ์น้ำชื้อาโย น้ำพอประมาณ เกณฑ์ธัญญาหารชื่อปาปะ ข้าวกล้าในนาจะได้อผล 1 ส่วน เสีย 10 ส่วน ธัญญาหาร ผลาหารจะขาดแคลน เกณฑ์ฝนปีเศษ 4 บันดาลให้ฝนตก 400 ห่า ตกในจักรวาล 160 ห่า นอกฟ้าป่าหิมพานต์ 120 ห่า ตกในมหาสมุทร 80 ห่า และตกในมนุษย์โลก 40 ห่า

คำปับปอนปีใหม่

เอวัง โหนตุ ดีและอจจะในวันนี้ ก็หากเป็นวันดี ดีดี วันวิเศษ เหตุว่าสังขารปีเก่าก็ข้ามกันไปแล้ว ปีใหม่แล้วพญาวันก็มารอดมาเถิง เติงเจ้าตั้งหลายก็ปละเสียดฮืด อติตป่าเวณี อันเปนมาล่วงมาแล้วปางก่อน เจ้าตั้งหลายก็บ่ผ่อนเสียดฮืดศรัทธา จึงได้น้อมนำมา ยังสุกธธธาโทตะ ทานะวัตฤตังหลายผู้งั้นมา ถวายเป็นทาน เพื่อจกมาขอชะมาโทษณะโทษ ผู้ซำก็ไผดอโหสิกรรม แม่นว่าเจ้าตั้งหลาย ได้กระทำเป็นตางตีตางจ้อบ จุงหื้อสมประกอบสโนปนิธา และจุงหื้อมี อายุ ตีมา ยินยั้ง โรคภัยสิ่ง หนีไกล หื้อมีวรรณะ ไสสดีขึ้น เป็นดีรักและพอใจแก่ผู้อื่นเขาหัน หื้อมีความสุขสันทุกค่าเจ้า กำฝึกกาสุข เจตะฝึกกาสุข พวงพร้อมบริบูรณ์ หื้อมีกำลังอุดหนุนเดอมแตง อย่าหื้อเหยวแห่งจุระการ หื้อสมดังคำปอนวานกล่าวไว้ สมดังนึกได้จุระกายเตียงแต่ดีหลี

สัพปีติโย วิวัชสันตุ สัพปะโลโก วิณสันตุ มาเต ะวะตวันตราโย สุซี ตีมาโยโก ะวะระ อภิวัทนะะ ลีลีสะสะนิจจุง พุททาปะจ้ายี โนจัตตาโร ธรรมมาวัชทันติ อายุ วัฒน สุขขัง ปะลังฯ

บรรณานุกรม

ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. สงกรานต์ใน 5 ประเทศ: การเปรียบเทียบทางวัฒนธรรม: สำนักส่งเสริมวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : บริษัทเมืองจำกัด, 2539.
ร้านประเทืองวิทยา. หนังสือปีใหม่พื้นเมือง พุทธศักราช 2543. เชียงใหม่ : 2543
อนุมาหาราชน, พระยา. ประเพณีเนื่องเทศกาล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สยามคสังคศาสตร์ แห่งประเทศไทย, 2506.